

VYSOKOŠKOLSKÉ VZDELÁVANIE

V súlade so zásadou subsidiarity sa o politikách v oblasti vysokoškolského vzdelávania rozhoduje na úrovni jednotlivých členských štátov. Úloha EÚ je preto hlavne podporná a koordinačná. Medzi hlavné ciele činnosti Únie v oblasti vysokoškolského vzdelávania patrí podnecovanie mobility študentov a zamestnancov, podporovanie vzájomného uznávania diplomov a študijných období a zasadzovanie sa o spoluprácu vysokoškolských inštitúcií.

PRÁVNY ZÁKLAD

Vzdelávanie – a v tejto súvislosti aj vysokoškolské vzdelávanie – bolo oficiálne uznané ako oblasť právomoci EÚ v Maastrichtskej zmluve z roku 1992. Lisabonskou zmluvou, ktorou sa mení Zmluva o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), sa nezmenili ustanovenia o úlohe EÚ v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy. V hlave XII článku 165 ods. 1 sa uvádza, že „Únia prispieva k rozvoju kvalitného vzdelávania podporovaním spolupráce medzi členskými štátmi a, ak je to potrebné, podporovaním a doplňovaním činnosti členských štátov pri plnom rešpektovaní ich zodpovednosti za obsah výučby a organizácie vzdelávacích systémov a za ich kultúrnu a jazykovú rozmanitosť“. V článku 165 ods. 2 ZFEÚ sa uvádza, že činnosť Únie sa zameriava na rozvoj európskej dimenzie vo vzdelávaní, podporu mobility študentov a učiteľov, medzi iným podporou akademického uznávania diplomov a započítaním času štúdia, podporu spolupráce medzi vzdelávacími inštitúciami, rozvoj výmeny informácií a skúseností v otázkach, ktoré sú spoločné vzdelávacím systémom členských štátov, a podporu rozvoja diaľkového vzdelávania.

Okrem toho obsahuje Lisabonská zmluva ustanovenie, ktoré možno označiť ako horizontálna sociálna doložka. V článku 9 ZFEÚ sa uvádza: „Pri vymedzovaní a uskutočňovaní svojich politík a činností Únia prihliada na požiadavky spojené s podporou vysokej úrovne zamestnanosti, zárukou primeranej sociálnej ochrany, bojom proti sociálnemu vylúčeniu a s vysokou úrovňou vzdelávania, odbornej prípravy a ochrany ľudského zdravia“.

V Charte základných práv Európskej únie, ktorá má rovnakú právnu silu ako zmluvy (článok 6 Zmluvy o EÚ), sa okrem toho uvádza: „Každý má právo na vzdelanie“ (článok 14).

CIELE

A. Európa 2020 a vzdelávanie a odborná príprava 2020

[Stratégia Európa 2020](#) zvýšila európsky politický záujem o vysokoškolské vzdelávanie ([COM\(2010\)2020](#)). Ciele stratégie Európa 2020, ktoré sa zameriavajú na „inteligentný“, „udržateľný“ a „inkluzívny“ rast, sa majú dosiahnuť prostredníctvom účinnejších investícií do vzdelávania, výskumu a inovácií. Európska rada v máji 2009 prijala [strategický rámec pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a v odbornej príprave](#) (ET 2020)^[1]. Stanovilo sa v ňom viacero cieľov, ktoré sa majú dosiahnuť do roku 2020, a to napríklad:

- podiel osôb vo veku 30 až 34 rokov s dosiahnutým vysokoškolským vzdelaním by mal byť aspoň 40 %,
- minimálne 20 % absolventov vysokoškolského štúdia a 6 % osôb vo veku 18 až 34 rokov s počiatočnou odbornou kvalifikáciou by malo určité obdobie študovať alebo sa zúčastniť na odbornej príprave v zahraničí,
- minimálne 82 % osôb vo veku 20 až 34 rokov s úspešne ukončeným vyšším stredoškolským alebo vysokoškolským vzdelaním, ktoré štúdium ukončili pred jedným až tromi rokmi, by malo byť zamestnaných.

B. Bolonský proces

EÚ popri politických iniciatívach členských štátov aktívne podporuje priority bolonského procesu, ktorý sa od svojho začatia v roku 1999 usiluje o porovnateľnejšie, zlučiteľnejšie a súdržnejšie systémy vysokoškolského vzdelávania v Európe, čo vyústilo do vytvorenia európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania (EHEA) na základe vyhlásenia z budapeštiansko-viedenskej ministerskej konferencie v marci 2010.

C. Nový program EÚ pre vysokoškolské vzdelávanie

V roku 2017 Komisia uverejnila nový program EÚ pre vysokoškolské vzdelávanie ([COM\(2017\)0247](#)). Zameriava sa na štyri prioritné oblasti:

- zosúladenie rozvoja zručností v oblasti vysokoškolského vzdelávania s potrebami trhu práce,
- zabezpečenie širokej dostupnosti a vyššej inkluzívnosti vysokoškolského vzdelávania a zvýšenie jeho spoločenského dosahu,
- posilnenie inovačnej kapacity vysokoškolského vzdelávania,
- zvýšenie účinnosti a efektívnosti vysokoškolského vzdelávania.

D. Európsky vzdelávací priestor

V máji 2018 po samite v Göteborgu uverejnila Európska komisia oznámenie s názvom Budovanie silnejšej Európy: význam politik v oblasti mládeže, vzdelávania a kultúry

[1]Ú. v. EÚ C 119, 28.5.2009, s. 2.

(COM(2018)0268). Komisia v dokumente opisuje svoju víziu vybudovania európskeho vzdelávacieho priestoru vrátane:

- posilnenia programu Erasmus+,
- založenia aspoň 20 európskych univerzít do roku 2024. To by malo prispieť k vzniku európskych titulov uznávaných v celej Európe,
- vytvorenia európskej študentskej karty na uľahčenie mobility,
- návrhu odporúčania Rady týkajúceho sa podpory automatického vzájomného uznávania vysokoškolských diplomov, maturitných vysvedčení a výsledkov študijných pobytov v zahraničí (COM(2018)0270).

DOSIAHNUTÉ VÝSLEDKY

A. Erasmus+

Hlavným cieľom programu [Erasmus+](#), ktorý bol oficiálne prijatý v decembri 2013^[2], je investovať do vzdelávania, odbornej prípravy, mládeže a športu v Európe prostredníctvom jediného integrovaného programu. Erasmus+ spája predtým samostatné odvetvové a horizontálne politiky v rámci programu celoživotného vzdelávania (PCŽV, 2007 – 2013) a v oblasti vysokoškolského vzdelávania (Erasmus, Erasmus Mundus, Tempus, dvojstranné programy s inými krajinami alebo kontinentmi), školského vzdelávania (Comenius), odborného vzdelávania a prípravy (Leonardo da Vinci), vzdelávania dospelých (Grundtvig), mládeže (Mládež v akcii) a štúdiá európskej integrácie (Jean Monnet). Navyše je doň po prvý raz zaradený šport. Erasmus+ má rozpočet 14 miliárd EUR a spolupráca je možná medzi členskými štátmi, ale aj medzi členskými štátmi a tretími krajinami. Program Erasmus+ si kladie za cieľ reštrukturalizovať a zefektívniť činnosť týkajúcu sa troch kľúčových opatrení naprieč cieľovými sektormi:

- mobilita jednotlivcov v oblasti vzdelávania,
- spolupráca v oblasti inovácií a výmeny osvedčených postupov,
- podpora reformy politiky.

V rámci mnohostranného zamerania programu Erasmus+ zohráva vysokoškolské vzdelávanie ústrednú úlohu. Minimálne 33,3 % celkového rozpočtu na Erasmus+ je vyčlenených na vysokoškolské vzdelávanie. V období rokov 2014 až 2020 sa očakáva účasť dvoch miliónov vysokoškolákov na programoch mobility. Erasmus+ nepodporuje len mobilitu študentov a zamestnancov v oblasti vysokoškolského vzdelávania, ale takisto financuje aj spoločné magisterské štúdium Erasmus Mundus a pôžičky na magisterské štúdium Erasmus+. Od roku 2018 podporuje aj projekt Európske univerzity: po prvej výzve bolo vybraných 17 európskych univerzít zahŕňajúcich 114 inštitúcií vysokoškolského vzdelávania z 24 členských štátov.

V máji 2018 uverejnila Komisia svoj návrh na následnícky program (2021 – 2027) ([COM\(2018\)0367](#)). Celková štruktúra programu sa nezmenila, a to ani pokiaľ ide o tri kľúčové opatrenia, ktoré už boli vytvorené v rámci programu Erasmus+. Komisia

[2]Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 50.

však navrhuje zdvojnásobiť rozpočet na 30 miliárd EUR v porovnaní s programovým obdobím 2014 – 2020.

B. Akcie Marie Skłodowska-Curie (MSCA)

MSCA ako súčasť rámcového programu EÚ pre výskum a inovácie (2014 – 2020) Horizont 2020 podporujú odbornú prípravu na výskum a kariérny rozvoj zameraný na inovačné zručnosti. Z prostriedkov programu sa financuje celosvetová a medziodvetvová mobilita, v rámci ktorej sa realizuje špičkový výskum vo vybranej oblasti. V súvislosti s vysokoškolským vzdelávaním podporujú granty MSCA nadnárodnú, medziodvetvovú a interdisciplinárnu mobilitu. MSCA sa stali hlavným programom EÚ na prípravu doktorandov, pretože sa v rámci nich financuje 25 000 doktorandských štúdií a post doktorandských výskumných projektov. Okrem podpory mobility medzi krajinami je cieľom programu aj prelomiť skutočné a vnímané bariéry medzi akademickou obcou a inými sektormi, najmä podnikaním. Prostredníctvom MSCA sa financuje aj [Európska noc výskumníkov](#), čo je rad verejných podujatí, ktoré sa v celej Európe konajú každý rok v štvrtý septembrový piatok s cieľom propagovať prácu výskumných pracovníkov. MSCA by sa nemali podstatne meniť v novom rámcovom programe EÚ pre výskum a inovácie na roky 2021 – 2027 („Európsky horizont“).

ÚLOHA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

Parlamentu sa zároveň vďaka jeho rastúcemu politickému významu v posledných desaťročiach darí v čoraz väčšej miere ovplyvňovať tvorbu politík v oblasti vysokoškolského vzdelávania v Európe.

A. Mobilita

Parlament sa úspešne usiloval o zvýšenie rozpočtu pre existujúce programy v oblasti vysokoškolského vzdelávania vrátane programu Erasmus+. Vo februári 2017 prijal uznesenie o programe Erasmus+^[3], v ktorom analyzuje prvé roky vykonávania programu, zdôrazňuje jeho úspechy a navrhuje zmeny s cieľom zlepšiť druhú časť viacročného rámcového programu. Pokiaľ ide o ďalšiu generáciu programu Erasmus +, Parlament navrhol strojnásobiť rozpočet na 41 miliárd EUR, čo umožní účasť väčšieho počtu študentov a väčšiu inkluzívnosť. Parlament takisto zdôraznil potrebu lepšej spolupráce s inými európskymi programami financovania a spolufinancovaním akcií, ktoré v súčasnosti nie sú financované z programu Erasmus+^[4]. Konečné znenie nového nariadenia o programe Erasmus sa prerokuje a dohodne s Radou na začiatku 9. volebného obdobia. S ohľadom na možnosť brexitu bez dohody Parlament zohrával ústrednú úlohu aj pri zabezpečovaní práv a postavenia mladých ľudí, ktorí sa v súčasnosti zúčastňujú na výmennom programe Erasmus+^[5].

B. Prepojenie so zamestnanosťou

V priebehu rokov sa Parlament vždy zaujímal o vysokoškolské vzdelávanie a jeho prepojenie so zamestnanosťou. Parlament v roku 2012 prijal uznesenie

[3]Ú. v. EÚ C 252, 18.7.2018, s. 31.

[4]Priaté texty, [P8_TA\(2019\)0324](#).

[5]Priaté texty, [P8_TA\(2019\)0167](#): Pokračovanie v prebiehajúcich činnostiach vzdelávacej mobility v rámci programu Erasmus+ v kontexte vystúpenia Spojeného kráľovstva z EÚ.

o modernizácii európskych systémov vysokoškolského vzdelávania^[6], v ktorom vyzýva inštitúcie vysokoškolského vzdelávania, aby celoživotné vzdelávanie začlenili do svojich osnôv a prispôbili sa novým výzvam prostredníctvom vytvorenia nových študijných odborov odrážajúcich potreby trhu práce. V nadväznosti na oznámenie Komisie z 30. mája 2017 o novom programe EÚ pre vysokoškolské vzdelávanie ([COM\(2017\)0247](#)) Parlament 12. júna 2018 prijal uznesenie o modernizácii vzdelávania v EÚ^[7]. Pokiaľ ide o vysokoškolské vzdelávanie, toto uznesenie požaduje vytvorenie európskeho vzdelávacieho priestoru a nabáda členské štáty, aby viac investovali do vysokoškolského vzdelávania a podporovali spoluprácu medzi vysokoškolským vzdelávaním, svetom práce, priemyslom, výskumnými komunitami a celou spoločnosťou.

C. Bolonský proces

Parlament preukazuje dlhodobý záujem o konsolidáciu a pokrok bolonského procesu. V roku 2012 prijal uznesenie^[8], v ktorom zdôraznil význam bolonských reforiem pre vytvorenie európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania (EHEA) a pre ciele stanovené v stratégii Európa 2020.

V uznesení z 28. apríla 2015^[9] Parlament vyjadril názor, že bolonské reformy prispeli k zlepšeniu kvality vzdelávacích systémov, ako aj k prítťažlivosti vysokoškolského vzdelávania v Európe. Bolonský proces takisto zabezpečil lepšiu porovnateľnosť štruktúr vysokoškolského vzdelávania a systémy zabezpečenia kvality v oblasti uznávania diplomov.

Parlament prijal v apríli 2018 uznesenie o vykonávaní bolonského procesu^[10]. Požaduje v ňom, aby sa na nasledujúcej konferencii ministrov EHEA v Paríži v roku 2018 predložilo kritické posúdenie tohto procesu. Uznesenie zdôrazňuje potrebu zlepšovania sociálneho rozmeru vzdelávania vrátane poskytnutia konkrétnych príležitostí študentom so zdravotným postihnutím a zo znevýhodneného prostredia pre prístup k vysokoškolskému vzdelávaniu. Požaduje prístupné a spravodlivé mechanizmy pridelovania grantov a príspevkov na podporu mobility. Takisto žiada EÚ a členské štáty, aby zvýšili svoje rozpočty na vzdelávanie v snahe zaručiť, aby verejné vysokoškolské vzdelávanie bolo bezplatné a prístupné pre všetkých.

Pierre Hériard
01/2020

[6]Ú. v. EÚ C 258 E, 7.9.2013, s. 55.

[7]Prijaté texty, [P8_TA\(2018\)0247](#).

[8]Ú. v. EÚ C 251 E, 31.8.2013, s. 24.

[9]Ú. v. EÚ C 346, 21.9.2016, s. 2.

[10]Prijaté texty, [P8_TA\(2018\)0190](#).

